

Т. Герлянд

кандидат педагогічних наук, старший науковий співробітник лабораторії методик професійної освіти і навчання Інституту професійно-технічної освіти НАПН України

ВИКОРИСТАННЯ ТЕХНОЛОГІЇ КОНТЕКСТНОГО НАВЧАННЯ У ПРОФЕСІЙНІЙ ПІДГОТОВЦІ МАЙБУТНІХ КВАЛІФІКОВАНИХ РОБІТНИКІВ

За сучасних умов традиційна професійно-технічна освіта вбачає глобальне завдання в тому, щоб долучити учнів до узагальненого і систематизованого досвіду людства. З цього випливає твердження про провідну роль теоретичних знань у змісті навчання, тобто орієнтація на засвоєння основ наук. Це призводить до відриву теорії від практики, до того, що педагогічна традиція завантажує цю практику знаковою системою – навчальною інформацією. Майбутній кваліфікований робітник засвоює через масив навчальної інформації те, що напрацьовано іншими людьми, отримано у результаті суспільно-історичної практики людства, тобто беручи готове з набутого досвіду.

Цей досвід передається, трансформується спеціальними семіотичними засобами – текстами, знаковими системами. Останні «замінюють» реальну дійсність для конкретної особистості, ніби вирізують її з власного просторово-часового аспекту. Сутність технології контекстного навчання у сучасній професійно-технічній освіті – це формування цілісної моделі майбутньої професійної діяльності учня професійно-технічного навчального закладу (ПТНЗ).

В цьому, до речі, криється ще одне пояснення, чому така ефективна технологія, як контекстна, не знаходить широкого застосування. Перша складність полягає в тому, що оволодіння професійною діяльністю ми забезпечуємо у певних межах і засобами якісної іншої діяльності – навчальної, яка характеризується власними особливостями. Контекстне навчання орієнтується на те, що знання, вміння, навички даються не як предмет, на який має бути спрямована активність майбутнього кваліфікованого робітника, а в

якості засобу вирішення завдання його професійної діяльності. Якщо ж бути зовсім точним, то контекстне навчання розглядає навчання і працю не як різні види діяльності, а як два етапи розвитку однієї.

Основною характеристикою навчального процесу контекстного типу, що реалізується за допомогою системи нових і традиційних форм та методів навчання, є моделювання на мові знакових засобів предметного соціального змісту майбутньої професійної діяльності. У спеціальних дисциплінах відтворюються реальні професійні ситуації та фрагменти виробництва, стосунки зайнятості у ньому людей. Таким чином, учню задаються контури його професійної праці. Одиницею роботи викладача і учня стають ситуації у всій їх предметній та соціальній неоднозначності та суперечливості [2, с. 46]. Саме у ході аналізу ситуацій, ділових або навчальних, учень ПТНЗ формується як фахівець і член майбутнього трудового колективу.

Технологія контекстного навчання складається з трьох базових форм діяльності: навчальної діяльності з провідною роллю лекцій і семінарів; квазіпрофесійної, яка відображається в іграх, спецкурсах, спецсемінарах; і навчально-професійної [1, с. 29].

Ці форми включають певну систему завдань, які передбачають роботу з текстом і переробку знакової інформації. В моделях такого типу предметна галузь діяльності розгортається за допомогою конкретних навчальних форм, в рамках яких виконуються завдання, які не потребують особистісного ставлення до досліджуваного матеріалу. Одиницею роботи майбутнього кваліфікованого робітника є мовленнєва дія – слухання, говоріння, читання, письмо. Засобом роботи є текст. Навчальні завдання припускають вихід за межі знакової інформації, співвіднесення її з майбутньою професійною діяльністю, осмислення знань, яке відбувається тоді, коли вона, діяльність, включається в ситуацію вирішення конкретних професійних завдань. В цьому випадку одиницею роботи виявляється предметна дія, за допомогою якої досягається практично корисний ефект. Засобом роботи при цьому виступає контекст.

Тобто, завдання мають виконуватися в спільних, колективних формах роботи учасників навчального процесу ПТНЗ. Такі спільні пошуки вирішення проблеми надають досвід колективної роботи в майбутньому професійному середовищі. Це реалізується в ділових та навчальних іграх, комплексному курсовому і дипломному проектуванні. Одиницею діяльності майбутнього кваліфікованого робітника стають вчинки, через які він освоює професію як частину культури, осмислює власне ставлення до праці, суспільства, самого себе.

Отже, побудова навчального процесу у закладах професійно-технічної освіти на засадах технології контекстного навчання дозволяє максимально наблизити зміст і процес навчальної діяльності майбутніх кваліфікованих робітників до подальшої професії. У різноманітних формах цієї діяльності поступово ніби вимальовується зміст їхньої майбутньої спеціальності, що дозволяє ефективно здійснювати загальний та професійний розвиток майбутнього професіонала.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Вербицкий А. А., Ларионова О. Г. Личностный и компетентностный подходы в образовании: проблемы интеграции / А. А. Вербицкий, О. Г. Ларионова. – М.: Логос, 2009. – 336 с.

2. Нугуманова Л. Ф., Муминова Р. А. Направленность личности как ведущее интегральное качество специалиста / Л. Ф. Нугуманова, Р. А. Муминова // Проблемы обучения и воспитания молодежи: Тезисы докладов молодых исследователей-педагогов, докторантов, аспирантов и соискателей. – Уфа: БашГПУ, 2000. – С. 45–47.